

Sharon Cameron

HET

BLUEBIRD GEHEIM

Een jonge vrouw gaat op zoek naar het oorlogsverleden van haar vader

roman

1

Augustus 1946

Het is een land zonder puin.

Eva leunt op de bovenste reling van het schip en kijkt uit over de loodgrijze zee. En daar zijn geen stapels verkoolde stenen. Geen rokende gaten in de grond of brokken kapot beton. Alleen muren. Een stad vol muren. Onbeschadigd en sterk, zo te zien, opgebouwd uit de ene stevige baksteen op de andere. Prachtige, niet-gebombardeerde gebouwen, zwevend in een grijsbruine mistbank.

Dit is nu een nieuwe wereld. Dat hebben ze haar verteld. De oude wereld ligt in as. Verbrand als papier in de vuren van Berlijn.

Soms vertellen mensen je leugens, denkt Eva.

Er zou een enorm standbeeld moeten zijn, maar dat kan ze niet vinden in de mist.

Hup, op de onderste reling. Eva leunt weer naar voren, met losse handen, haar knieën tegen het metaal, op haar plaats vastgehaakt met de hakken van haar schoenen. Nu kan ze op het onderste dek de bovenkant van hoofden en hoeden zien, en ver onder hen water dat tot schuim kolkte. En de stad spreidt zich uit, groter, dichterbij, verankerd in de bewegende horizon.

Ze sluit haar ogen. Laat de wind haar haren grijpen. Tegen haar wangen slaan. Het is net hard rijden met de raampjes open. Of van een klip duiken.

Het voelt een beetje als vliegen.

Als ze haar ogen weer opent, is de stad verdwenen, op-

geslokt door de mistbank. Een eiland heeft de plaats van de stad ingenomen. Daar beneden ziet ze kinderen die in de mist spelen, op en neer springen op een kademuur, speciaal gebouwd om te voorkomen dat ze in de haven vallen. De kinderen fascineren haar. Deze kinderen weten niets van ontplofte granaten. Of van wankelende muren die instorten als je erop klautert. En niemand hier zal hen doodschieten om hun schoenen te bemachtigen.

Ze was vergeten dat er zulke kinderen bestonden.

Nauwelijks een aanraking, de vleugelslag van een mot, en Brigit staat naast haar. Eva stapt snel weer op het dek en pakt Brigits hand. Brigit glimlacht naar de kinderen. Een glimlach die oplicht in de mist. En dan komt de tweede stuurman haastig langs hen gelopen en ze deinst terug. Krimpt ineen. De stuurman tikt aan zijn pet, zoals hij al honderdmaal gedaan heeft, en verdwijnt geruisloos langs een ladder naar beneden. Eva geeft Brigit een arm. Houdt haar hand nog steviger vast.

Brigit is niet zoals die kinderen. Ze zal nooit meer zijn zoals die kinderen.

Scherpe hakken klikken over het dek.

‘Eva! Brigit!’ zegt juffrouw Schaffer. ‘Wat doen jullie hier boven? Waar zijn jullie hoeden? Waar zijn jullie tassen?’

‘Onze koffers staan in de hut, juffrouw Schaffer,’ antwoordt Eva.

Haar Engels is zorgvuldig. Correct. Maar ze begrijpt niet waarom juffrouw Schaffer het woord ‘tas’ gebruikt. De koffers die ze gekregen hebben, lijken helemaal niet op tassen. Het is moeilijk te weten wat Brigit verstaat, omdat Brigit niets zegt. Maar ze moet een beetje Engels geleerd hebben, want Eva ziet haar hand plotseling naar haar hoofd schieten, alsof ze verbaasd is daar geen hoed aan te treffen.

‘Nou, schiet op, alsjeblieft,’ zegt juffrouw Schaffer zenuwachtig. Ze houdt een klembord tegen haar borst gedrukt en op haar mouw zit een badge genaaid met een achtpuntige zwart-rode, ontploffende ster. ‘We moeten niet hebben dat

jullie Amerika blootshoofds begroeten. Dat zou onfatsoenlijk zijn.'

Onfatsoenlijk, denkt Eva. Het tegengestelde van fatsoenlijk, wat netjes betekent. Beschaafd. Ze heeft in haar leven al veel onfatsoenlijke mensen ontmoet, en de meesten hadden wel degelijk een hoed op.

Juffrouw Schaffer verdwijnt de trap af, en de tweede stuurman komt de ladder weer op. En nu juffrouw Schaffer niet meer in de buurt is, schenkt hij Eva een extra glimlach. Een insinuerende glimlach. Omdat ze hem toegestaan heeft haar te kussen. En zijn handen over haar bloes te laten glijden. In ruil voor aspirine. Toen Brigit ziek was en de scheepsarts zei dat anderen nog zieker waren.

'Eerlijk is eerlijk.' Dat had de tweede stuurman gezegd.

En dan staat Brigit met één voet op de reling, haar lichaam voorover gebogen, in de richting van de lagere dekken. Eva krijgt een handvol van haar rok te pakken en rukt haar weer terug.

Bij Brigit moet je snel zijn.

'Nee,' fluistert Eva. Ze pakt haar hand weer vast en streelt haar arm. 'Niet zo.'

Ze had niet op de reling moeten gaan staan. Dat had Brigit nooit mogen zien.

De tweede stuurman schudt zijn hoofd, vol afkeer. Maar Brigit probeerde alleen de kinderen te zien. Eva is degene die gesprongen zou zijn. Of zichzelf zou laten vallen.

De tweede stuurman weet niet dat Eva degene was die de dode rat in zijn waszak stopte.

Eerlijk is eerlijk.

'*Komm mit,*' fluistert Eva. Haar Duits is nu alleen voor Brigit. Ze neemt haar mee, weg bij de reling, weg bij de stuurman, twee trappen af, het elektrisch-gele licht in dat benedendeks schijnt. De hoek om, en Eva maakt een houten deurtje open.

Hun hoeden liggen naast elkaar op een smal bed in de smalle hut die ze samen gedeeld hebben, de hele reis over

een woestijn van zeewater. Eva haat deze hut. De muren zijn te dichtbij. Maar ze kan de deur op slot draaien wanneer ze maar wil, en dat vindt ze heerlijk. Ook de andere passagiers vinden dat heerlijk. Die zijn bang voor Brigit.

Waarschijnlijk terecht.

Eva doet de deur nu op slot en zet Brigit neer op de enige stoel.

Brigits bloes – niet meer zo wit als hij eens was, maar fris gestreken – trekt ze recht. De knopen moeten zo goed mogelijk dicht, al willen de knoopsgaten wijken op haar buste. Daarna speldt ze Brigits hoed vast. Het is een lelijke hoed, donkerbruin als zwarte koffie en volkomen vormloos, maar Brigit maakt hem mooi. Ze knippert met haar helderblauwe ogen terwijl Eva zich omdraait naar de spiegel. Eva's haar, dat dezelfde kleur heeft als Brigits hoed, staat alle kanten op. Ze had het de vorige avond nog wel plat tegen haar hoofd gespeld, zoals haar moeder haar vroeger liet doen. Om de krullen te temmen.

Alle tamheid is nu verdwenen. Verwaaid in de zeewind.

Ook haar moeder is nu verdwenen. Opgebrand met het verleden.

Eva drukt haar eigen hoed op haar hoofd en trekt daarna haar rok glad, tastend naar de papieren die ze in de voering vastgenaaid heeft. Veilig. Ze zet Brigit rechtop en controleert haar rok. Ook daar zijn de papieren veilig. Dat kan ze voelen. Zal iemand anders die papieren ook kunnen voelen? Hoe grondig zullen ze gefouilleerd worden? Als het plan nu eens niet werkt?

Die man zei dat het zou werken.

Ze weet dat die man soms liegt.

Eva draait zich om naar de wasbak en speelt met het water, alsof ze haar handen wast. Brigit mag geen angst zien. Nooit.

Dus haalt ze adem. En nog eens. En ze doet alsof ze haar handen wast.

Daarna droogt Eva haar handen af en geeft Brigit haar kof-

fer, waarbij ze Brigits vingers stuk voor stuk om het handvat heen vouwt. Ze glimlacht, hoewel ze dat niet wil.

‘Tijd om te gaan,’ zegt ze. ‘Blijf bij me, ja?’

Brigit knippert met haar ogen.

Eva pakt haar handtas en haar koffer, en dan stappen ze voor het laatst uit hun kleine, veilige hut, de metalen trap op en naar buiten, in de stank van de haven. Vlaggen klapperen aan de vlaggenlijnen, de ankermotor laat de planken onder haar voeten zoemen. Brigit krimpt ineen. Het onderste dek krioelt nu van de mensen – vluchtelingen en oorlogsbruiden en stukjes en beetjes van gezinnen – die over de relingen hangen, gillen en roepen, zwaaien met hun armen en zakdoeken. De aanmeerkade is in zicht en ook die krioelt van de juichende, huilende mensen, die ook met hun armen en zakdoeken zwaaien.

Daar beneden is niemand die naar haar wuift.

Eva draait Brigit snel om naar de scheidingswand, met haar rug naar het lawaai en de mensenmassa, en trekt de rand van haar hoed naar beneden tot een beschermend tentje rondom haar gezicht. Brigit houdt haar hand op zoals haar geleerd is, en Eva pakt twee knopen uit haar tasje en legt die in Brigits handpalm. Brigit glimlacht terwijl ze de knopen aanraakt, afgeleid, en dan komt juffrouw Schaffer met haar klikkende hakken.

‘Daar zijn jullie! Eva Gerst en Brigit Heidelberg.’ Ze vinkt twee vakjes op haar lijst af. ‘Heb je jullie papieren?’

Eva houdt twee stel documenten omhoog, de papieren die juffrouw Schaffer mag zien. De papieren die ze niet mag zien, ritselen in hun rok. Juffrouw Schaffer knikt en loopt verder langs de rij die ze aan het opstellen is. Hun groep telt achtendertig personen, van peuters tot grootouders, Pools, Frans, Oekraïens, Lets en Hongaars. Maar Eva en Brigit zijn de enige Duitsers. Omdat Duitsers vijanden zijn.

Maar ze hebben allemaal nieuwe koffers. De gelukkigen. Ze komen naar Amerika. Laten de hel achter zich als een boze droom.

Of ze nemen hem met zich mee.

‘Laat de man achter het bureau jullie papieren zien,’ schreeuwt juffrouw Schaffer tegen iedereen in haar rij. Het gejuich is oorverdovend. ‘Niets te vrezen! Beantwoord de vragen gewoon naar waarheid, dan is er niets om je zorgen over te maken...’

Alleen zal Eva de vragen niet naar waarheid beantwoorden. En Brigit zal helemaal geen antwoord geven.

De beweging van het schip vertraagt tot niets, de vlaggen hangen slap en de planken van het dek worden stil onder Eva’s voeten.

Amerika.

Ze wachten een hele tijd. Brigits knopen gaan haar vervelen. Eva voegt er een blauwe bij, die ze speciaal hiervoor achtergehouden heeft. De meeuwen zwenken en krijsen. En eindelijk beweegt hun rij over de loopplank, mensen die kisten en koffers dragen, dichtgeknoopte bundels op hun hoofd vervoeren. Eva bergt de knopen op en houdt Brigits hand stevig vast. Een stap. Twee stappen. De kade komt dichterbij, dichterbij, de mensen roepen namen, het gesnater van zoveel Engels klinkt Eva wild en vreemd in de oren. De man voor hen in de rij huilt van geluk.

Zoveel hoop. Maar daar is Eva niet voor gekomen.

Ze komt voor gerechtigheid.

Hun voeten belanden op vaste grond. Amerikaanse grond.

En plotseling is Amerika enorm groot.

Een zonnestraal vindt een scheur in de wolken en kleurt het schip, de gezichten. Nu ziet Eva het standbeeld, op zijn eigen eilandje aan de overkant van het water, met een arm omhoog geheven naar de zon. Brigit heft haar hoofd op. Ze heeft altijd van het licht gehouden. Haar glimlach is gelukkig. Engelachtig.

‘Welkom in Amerika,’ zegt een man. Een jonge man, die stilstaat op weg naar ergens anders. Mannen staan altijd stil

voor Brigit. Hij heeft kortgeknipt haar, een plunjezak op zijn schouder, en hij draagt een uniform. Het leger.

Dus hij is ook in de hel geweest.

Brigit krimpt ineen en Eva gaat een beetje voor haar staan. De jonge man met het uniform merkt het niet. Hij gooit iets glanzends in de lucht.

Eva laat haar koffer vallen om het op te vangen. Een snoepje, gewikkeld in goudfolie, glinsterend als een edelsteen. Brigit houdt op met beven, afgeleid. Zij herkent zoetigheid zodra ze die ziet. Ze glimlacht tot er kuiltjes in haar wangen verschijnen.

‘Dank u wel,’ zegt Eva, en bij het horen van haar stem wordt het gezicht van de jonge man hard. Als geschutbrons.

‘*Kraut*,’ zegt hij. En spuugt op haar schoen.

2

Februari 1945

Het is een weg zonder auto's.

Lang, recht, leeg strekt hij zich uit tussen de weilanden door naar de wazige horizon. Die ligt net achter de top van de heuvel. Net buiten het bereik van haar stuur.

Hier komt ze voor.

Inge stampst op het gaspedaal, de auto schiet vooruit en de wielen verlaten de aarde.

Het voelt als vliegen. Als vallen.

Dan smakt de auto weer op de grond en de meisjes stuiteren tegen het dak. Annemarie gilt.

'Inge! Je rijdt ons nog dood!' Maar ze lacht omdat het zo heerlijk is. Zo gedurfd.

Inge durft alles. Weer trapt ze het gas in en rukt iets te hard aan het stuur om een met ijs omrande plas te ontwijken. De auto slipt, gooit hen opzij en komt dan weer rechtop. Modder spat op de ramen.

'Straks ziet je vader al dat vuil!' protesteert Annemarie.

'Papa is een schatje,' zegt Inge. 'En trouwens, hij is weg.' Hij is altijd weg.

'Dan ziet je moeder het!'

Dat dreigement neemt Inge wel serieus. 'Ik zal Kurt betalen om hem schoon te maken,' zegt ze, en ze maakt zoveel vaart dat Annemarie weer begint te gillen.

Ze zou desnoods opbiechten dat ze papa's auto gestolen had en ermee naar Berlijn gereden was, voordat mama erachter kwam dat Annemarie naast haar gezeten had. Mama

zegt dat Annemarie van lagere stand is. Alleen omdat ze op een boerderij woont, die vroeger eigendom van mama's vader was. Maar het hoofd van hun club, *Frau Koch*, zegt dat in het nieuwe Duitsland geen rangen en standen bestaan. Dat al het Duitse bloed waardevol is. Dat kinderen niet naar hun ouders moeten luisteren, omdat hun ouders oud zijn. Jeugd is de toekomst. De jeugd zal Duitsland regeren.

En trouwens, mama is alleen maar jaloers omdat Annemarie lang, blond en volmaakt is, en Inge niet.

Inge duwt het haar uit haar ogen. Mama is belachelijk.

Niemand zal ooit een betere nazi zijn dan Annemarie.

Inge maakt een scherpe bocht naar een bospaadje en vliegt het smalle pad over. Dan zet ze haar beide voeten op de rem, zodat ze diepe geulen in de modder maakt en Annemarie eerst naar voren en dan weer tegen de rugleuning laat klappen. Ze zijn onzichtbaar vanaf de hoofdweg, naast het overschaduwde pad naar Annemaries boerderij.

'Je bent een spook,' zegt Annemarie. Maar ze lacht nog steeds. Dan kijkt ze aandachtig naar Inge. 'Zit je nou op een boek?'

Inge trekt haar rok naar beneden, over *An Examination of Racial Degeneracy*, het dikste boek dat ze uit papa's boekenkast heeft kunnen krijgen. Ze is zestien, en Annemarie is bijna achttien, maar Inge kan nog altijd niet over het stuur heen kijken. Niet zonder hulp.

Annemarie rolt met haar ogen. 'Waarom heb ik me weer laten overhalen?'

'Omdat het leuk is. En weet je wat ook leuk is? Gezoend worden.'

Annemarie leunt naar voren, met een ernstig gezicht. 'Inge! Wie heb jij gezoend?'

'Kurt. Gisteren. In het schuurtje.'

'Kurt? Dat had je niet moeten doen! Wat zou Frau Koch zeggen?'

'Dat hij van het goede Duitse ras is. Maar serieus, Anne-

marie, waarom zou ik dat aan Frau Koch vertellen?’

‘Maar Rolf dan?’

Inge omklemt het stuur nog wat steviger. ‘Hoezo?’

‘Het is gewoon...’ Annemarie kijkt geschokt. ‘Je hebt zoveel geluk. Rolf heeft een volmaakte afkomst. Inge, je bent toch niet...’

‘Natuurlijk niet! Geen kindjes. Niet zoals jij over een jaar of zo.’

Annemarie duwt tegen Inges arm, giechelend, en Inge lacht, al weet ze niet zeker of het wel grappig is. Vorige week, na hun clubbijeenkomst, had Annemarie gefluisterd dat ze besloten had hetzelfde te doen als Frieda Hoffmann. Toen Frieda Hoffmann achttien werd, had ze haar moeder verteld dat ze een cursus in Hamburg ging volgen, terwijl ze in werkelijkheid naar een prachtig huis in Berlijn verhuisd was om een SS-officier te ontmoeten en een kindje van hem te krijgen.

Een kindje voor Hitler, zegt Frau Koch, een goed Duits kindje, is het grootste geschenk dat een meisje haar Führer kan geven.

Maar misschien niet als het van de chauffeur van je moeder is, verwekt in een schuurtje.

‘Je hebt toch niets gezegd, hè?’ vraagt Annemarie. Annemarie zal haar moeder misschien ook moeten vertellen dat ze een cursus gaat volgen.

Inge protesteert gepast dramatisch. ‘Dat zou ik nooit doen!’ Maar Annemarie kijkt nog steeds ongelukkig, dus voegt ze eraan toe: ‘En ik zal me ook niet meer door Kurt laten zoenen. Om jou een plezier te doen.’

‘Je moet het niet meer doen. Het is zo oneerlijk tegenover Rolf. Rolf is een held.’

Inge bestudeert de zoom van haar rok. Sinds ze dertien werd, hoort ze minstens eenmaal per week verhalen over helden. De dappere jonge soldaten die glorieuze overwinningen behalen voor Duitsland, die de communistische aanvallers en al hun bondgenoten verslaan. Ze heeft overhemden voor hen

genaaid – samen met de andere meisjes van de club, tijdens hun gezellige avondjes – kaarten geschreven, honderden dozen snoep en sigaretten ingepakt om naar het front te sturen. Rolf is de oorlog aan het winnen die het begin zal zijn van het duizendjarige Duitse Rijk. Een piloot, uit een volmaakte familie. Hij is ook tien jaar ouder dan zij, een vriend van haar vader, en hij heeft een spleet tussen zijn voortanden.

Kurt zal binnenkort ook bij het leger moeten, nu hij oud genoeg is.

Annemarie zucht. ‘Je vader is de aardigste man van de wereld en jij zult zijn hart nog breken. Ga naar huis en wees braaf, en we zien elkaar op de bijeenkomst.’ Ze doet het portier aan haar kant open. ‘En kom niet in de problemen!’

‘Wie, ik? Ik kom nooit...’

En dan komt een gerommel snel langs de hemel en brengt de lucht in beweging. Een vliegtuig, zo laag dat het hun haar laat wapperen in de luchtstroom. De vogels vliegen op, de groenblijvende bomen kraken en zwaaien boven hun hoofd, maar de takken zijn zo dik dat ze alleen de snel passerende schaduw van het vliegtuig kunnen zien.

‘Luftwaffe,’ zegt Annemarie. ‘Op weg naar de communisten.’

‘Naar de overwinning,’ fluistert Inge automatisch. Ze zegt niet dat de motor niet Duits klonk.

Zodra ze thuis is, zal ze de radio aanzetten, wat mama ook zegt.

Annemarie zwaait en haast zich weg, het pad af, steeds omhoog kijkend. Inge rijdt achteruit. De rit naar huis is nu helemaal niet leuk. Het is gewoon een autorit.

Langs de ene kant van de weg groeien hoge, rechte heggen, kortgeknipt rondom de open ijzeren hekken. Inge slaat probleemloos af en rijdt ertussendoor, een lange, hellende oprijlaan in, laat de auto in de versnelling staan en zet de motor af. Ze weet precies hoe ver ze kan rijden zonder motor. De auto glijdt langs de stal, langs de tennisbanen, langs het groepje bomen waarin de boomklevertjes wonen, en zwenkt

vrijwel geluidloos op zijn plek in de garage achter het huis.

Kurt is bezig met het in de was zetten van de motorkap van de Mercedes. Hij kijkt toe terwijl ze parkeert, ziet de modder, en schudt zijn hoofd. Onder zijn pet is een dikke bos lichtbruin haar zichtbaar. Het is zijn eigen schuld, denkt Inge. Hij had haar niet moeten leren autorijden.

Maar dit betekent dat mama thuis is.

Inge springt uit de auto en pakt het boek waarop ze gezeten heeft. Dat ruikt vaag naar papa's pijp. 'Al terug?' vraagt ze. Alsof dat geen probleem is.

'Ik heb haar aan de voorkant van het huis afgezet,' antwoordt Kurt.

Dan heeft mama niet gezien dat de auto weg was. Inge valt haast flauw van opluchting. Annemarie mag dan het grootste geheim zijn, maar wat mama zou zeggen als ze wist dat Inge kon autorijden, daar moet ze helemaal niet aan denken.

'Had ze Erich en Adolf bij zich?'

'En Helga.'

Helga is het kindermisje. De nieuwste. Die zal het niet lang volhouden.

'En *Herr* Gundersen is er voor de vioolles,' vervolgt Kurt. Hij buigt zich over zijn werk, het inwrijven van de was, zwellend van inspanning, wat ze interessant vindt. Hij knikt naar de auto van haar vader.

'Je zult me moeten betalen om die te wassen,' zegt hij. Zijn stem klinkt plagerig. Een klein beetje gemeen.

Inge drukt het zware boek tegen haar borstkas. Papa zegt altijd dat niemand iets voor niets doet, en dat dat eerlijk is. Als iemand iets voor haar doet, moet zij iets terugdoen. Maar 'betalen' betekent voor Kurt misschien iets anders. En zij is Annemarie niet.

Kurt gaat rechtop staan. 'Honingkoeken. Twee stuks. Vers uit de oven.'

Inge glimlacht over het boek heen, plotseling weer gelukkig. Kurt knipoogt, en ze stopt haar haar achter haar oor.

Nog een keer naar het schuurtje zou eigenlijk helemaal geen kwaad kunnen.

Nog altijd glimlachend sluipt Inge de garage uit, steekt de tuin over en sluipt via de achterdeur de keuken in. Frau Kruger zwaait naar haar van achter een wolk stoom, en dan staat Inge op de trap, die eigenlijk voor het personeel bedoeld is. Ze wacht even. Uit de salon komt het geknars van een slecht bespeelde viool, dus dat moet Adolf zijn. Erich speelt eigenlijk al behoorlijk goed. Zij speelde ook goed. Heel goed. Piano. Maar mama had haar lessen afgezegd. Haar lerares, zei mama, richtte zich veel te veel op buitenlandse componisten. Die onzinnige romantiek is slecht voor een geest als die van Inge. Nu kan ze ‘Clair de Lune’ alleen nog oefenen als mama niet thuis is.

De viool begint opnieuw. Inge drukt het boek stevig tegen zich aan en rent de trap op, zet haar voeten precies op de treden die niet kraken en houdt de kier van de deur in de gaten om de gang boven te controleren. Als ze zeker weet dat daar niemand is, glijdt ze over het dikke, dempende tapijt de studeerkamer van haar vader in.

Inge ademt de oude tabak in, maar de geur is nu bijna verdwenen. Het is egoïstisch om papa thuis te willen hebben, want zijn werk is belangrijk. Onmisbaar voor Duitsland. Onmisbaar voor de oorlog. Zelfs de Führer vindt dat. Maar zij wil hem toch thuis hebben.

Er is een gat in de rij boeken in de kast achter het bureau, waar *Racial Degeneracy* thuishoort. Inge gaat op haar tenen staan en duwt het weer op zijn plek, tussen *Heredity and Racial Hygiene in the National State* van Rüdin en *Permission to Destroy Life That Is Unworthy of Life*. Haar vingers komen tot stilstand op dat laatste boek.

Papa zegt dat emotie nooit bij beoordeling betrokken mag zijn. Emotie maakt correcte keuzes moeilijk, en dat is zwakte. ‘En wie zul jij zijn?’ vroeg papa dan, terwijl hij haar over haar bol aaide. ‘Een van de zwakken of een van de sterken?’

Vertel eens wat je denkt, *Vögelchen*.'

Sterk, had ze gezegd. Zij zou een van de sterken zijn.

Inges vingers raken de gouden letters op de rug van het boek aan. 'Ik ben Inge von Emmerich,' fluistert ze. 'Ik ben van papa, mama, Duitsland en de Führer. Zij houden van mij, en ik hou van hen.' Zoals papa haar geleerd heeft. Twintig keer zodra ze 's morgens haar ogen opent, en twintig keer 's avonds, vlak voordat ze in slaap valt. Of telkens als ze zich... onzeker voelt.

De laatste tijd voelt ze zich minder zeker. De laatste tijd heeft ze gedachten die ze niet zou moeten hebben.

Dan herinnert ze zich het vliegtuig.

Inge draait zich om naar papa's bureau, duwt een stapel dossiers opzij en steekt haar hand uit naar de radio. De knop klikt en de afstemschaal wordt wakker, de gele gloed wordt helderder alsof een oog langzaam opengaat. De studeerkamer is weer levend, zoemt zachte, vervormde woorden die duidelijker worden als de radio opwarmt. Het is niet nodig om hem af te stemmen. Er is maar één radiozender toegestaan.

En dan ziet ze de rand van een map, die onder de stapel uitsteekt.

Haar naam staat erop.

Waarom zou papa een map hebben met haar naam erop? 'Inge.'

Inge stapt meteen weg bij het bureau en haar handen gaan schuldbevestigend achter haar rug. Mama staat in de deuropening.

'Wat doe je daar?' vraagt mama. Haar blonde haar is verschoten tot zilvergrijs, naar achteren getrokken in een knot die glad en glanzend is als staal. Net als haar stem. Geen lettergreep valt uit de toon.

Mama loopt snel naar het bureau, haar hakken geluidloos op het tapijt, en draait de radioknop om tot hij klikt. De warme gloed vervaagt en de kamer is weer koud en dood. Mama kijkt naar haar. Dan brengt ze haar ene hand naar achteren en geeft Inge een klap in haar gezicht.

Inges hoofd slaat opzij. Haar wang staat in brand, maar ze

huilt niet. Duitse meisjes huilen niet. Mama wacht, houdt haar in de gaten, kijkt of ze gaat huilen.

Dat doet ze niet.

Inge doet haar ogen dicht.

Mama slaat haar nog eens.

Ik ben Inge von Emmerich. Ik ben van papa, mama, Duitsland en de Führer. Zij houden van mij, en ik hou van hen. Ik ben Inge...

Alleen zingt ze het ditmaal in haar hoofd. Op de wijs van 'Clair de Lune'.

'Ga naar je kamer alsjeblieft, Inge,' zegt mama. 'En doe een speld in je haar.'

Inge glijdt om haar moeder heen en gaat de studeerkamer uit. Ze hoort de viool beneden. Nu is het Erich, die Stravinsky speelt, en het is prachtig. Al is Russische muziek veel erger dan Franse. Dat zegt Frau Koch tenminste. Zonder zich te haasten loopt Inge de gang door, haar hoofd omhoog.

Ik ben Inge von Emmerich...

Koud licht sijpelt door de vitrage voor het raam en laat de blauwe satijnen deken op haar bed er glanzend en glad uitzien. Inge gaat aan haar toilettafel zitten, met haar knieën onder de afhangende ruches van de bekleding, en negeert de haarspeld die ze van mama moet gebruiken. Ze pakt een borstel, draait haar korte, donkere haar om haar vingers en probeert een krul te temmen. Toen ze klein was, had mama geprobeerd haar haar lichter te maken. Het dienstmeisje moest er citroensap doorheen kammen en zij moest ermee in de zon zitten tot haar huid brandde. Het had niet geholpen. Haar haar was toch donkerder geworden.

Ze wil niet in de spiegel kijken. Ze wil niet kijken naar de rode afdruk van die klap op haar wang.

Mama is echt jaloers. Omdat Annemaries moeder de medaille voor het baren van kinderen gewonnen heeft en zij niet. Omdat Inge een beter meisje zou moeten zijn dan Annemarie en dat niet is. Omdat muziek iets is waar Inge goed in is en mama niet.

Dit zijn gedachten die Inge niet zou moeten hebben.

Ze voelt een steek van pijn in haar middel.

Dus gaat ze maar liever naar het raam en trekt de vitrage open, kijkt naar de eikenboom waarin de boomklevertjes nestelen. Papa heeft haar een keer een boomklevertje gegeven. Zacht en lief, zomerhemelsblauw met een oranje blozend buikje. Omdat papa van haar houdt.

Rolf zegt dat hij van haar houdt. In zijn brieven. Dat haar ogen fonkelen als de hemel. Maar het is toch vreemd dat zijn brieven leugens zijn. Haar ogen fonkelen helemaal niet. Ze zijn niet eens blauw. En voor zover ze weet, heeft ze nog nooit naar hem geglimlacht. En zeker niet als een zonsopkomst.

Misschien heeft papa Rolf opgedragen die dingen te schrijven. Misschien heeft papa hem opgedragen die brieven te schrijven. En wat is er met dat vogeltje gebeurd? Dat kan ze zich niet herinneren.

Ook dit zijn gedachten die Inge niet mag hebben. Ze doen pijn. Ze maken haar misselijk. Ze laat de vitrage vallen en denkt toch.

Over een jaloerse moeder. Franse componisten. Haar dat ze niet zou moeten hebben. Viooltjes in een veld, als bosjes in haar handen. Een map, verborgen onder de andere mappen. Een map met haar naam erop. En Inge denkt aan een woord. Eén woord voor de klik van de knop. Eén duidelijk woord voordat mama de radio zijn stem benam.

Amerika.

3

Augustus 1946

Eva kijkt de jonge man met de plunjezak na terwijl hij wegloopt en verdwijnt in de lawaaige mensenmassa op de kade. En dan fluistert ze: 'Niets om je zorgen over te maken, Brigit. Kijk, hij heeft mijn schoen voor me gepoetst.'

Ze raapt een stuk van een krant van de grond op en veegt het spuw van haar schoen. Deze schoenen waren een gelukstreffer uit de kledingkist in het vluchtelingenkamp: zwarte pumps met enkelbandjes, te klein om iemand anders te passen. Ze maken haar langer. Eva laat de krant gewoon wegwaaien als ze er klaar mee is. Omkrullend en draaiend wappert hij weg, de lucht boven de zee in, en verdwijnt, net als de mist. Ze pakt Brigits arm en pakt het snoepje voor haar uit.

'Eet maar op,' zegt ze. 'Het is lekker.'

Brigit zuigt op de chocolade en likt de verpakking af. De andere passagiers van het schip drommen nu achter hen samen, als een geblokkeerde stroom die een plas vormt.

'Doorlopen,' zegt juffrouw Schaffer, die een huilende peuter op haar heup meedraagt. 'Bij elkaar blijven, alstublieft. Loop maar met mij mee. Niet zo dicht bij de rand, Edgar!'

De groep beweegt zich traag en onvoorspelbaar, als een slecht gehoede schaapskudde, terwijl scheepstoeters galmen en meeuwen schreeuwen en beweeglijke kinderen en snelle Engelssprekende mensen samen over de kade hollen. Verbijsterend. En onder al dat lawaai, ergens ter hoogte van haar knieën, in de voering van haar rok, kan Eva het geritsel van papier horen.

Er staat een gebouw aan het eind van de kade. Als een enorme schuur. Er zitten geen kogelgaten in. De deuren staan open en daarachter ziet ze bureaus, opgesteld als controleposten langs een weg, en helemaal achteraan staat een wit dranghek dat massa's mensen tegenhoudt die naar hun familie aan de andere kant schreeuwen. Een paar passagiers rennen langs de bureaus en omhelzen en kussen hun familieleden over het hek heen, en mannen in rood-marineblauwe uniforms laten hen heel even hun gang gaan voordat ze hen weer wegtrekken en mee terug nemen naar de rij.

Eva voelt haar bloed zoemen, door haar aderen gonzen. Ze zullen nee zeggen. Ze zullen zeggen dat ze naar huis moet gaan, terwijl er geen thuis is. Haar ondervragen. Slaan. Op haar schoenen spugen. Ze zullen haar opsluiten in een kast. Een klein, donker kastje, waar niet genoeg lucht in zit. Ze zullen Brigit meenemen en haar naar een ziekenhuis brengen. In een kamp zetten.

Juffrouw Schaffer zegt dat ze in Amerika geen concentratiekampen hebben. Maar alles wat iemand je vertelt, kan een leugen zijn.

Ze zal niet toelaten dat Brigit in een concentratiekamp gezet wordt.

Brigit plukt aan de zoom van haar rok. Zij heeft het geritsel blijkbaar ook gehoord. Eva trekt haar hand weg en legt die weer in de kromming van haar eigen arm. Ze geeft haar één knoop. Brigit mag niet van streek raken. Ze kan niet toestaan dat Brigit iemand pijn doet. Niet hier. Niet nu.

Ze gaan in de rij staan. Juffrouw Schaffer maakt zich druk en betuttelt. Eva trekt de rand van Brigits hoed naar beneden, zodat ze zich kan verstoppen. Ze schuifelen dichterbij. En dichterbij. Tot ze in de schuur zijn. Tot ze voor een bureau staan en een vrouw hun papieren afstempelt. En daarna een ander bureau, waar een andere vrouw nog meer papieren bestudeert en haar stempel gebruikt. En dan staan ze voor het volgende bureau. En ditmaal zit er een man achter. In

uniform. Legeruniform. Net als de jongen die naar hen spuugde.

Eva schuift haar lichaam een beetje voor Brigit. Ze moet overtuigend zijn. Haar Engels moet vol zelfvertrouwen klinken. De man moet denken dat ze aardig is. Fatsoenlijk. Dat ze iets te bieden heeft.

Hij moet al haar leugens geloven.

Hij moet het kleine merktekentje dat rechts onderaan op hun papieren gezet is, zien.

Ze is bang dat hij het niet zal zien. Ze is bang dat Brigit zal beseffen dat ze bang is. Eva heft haar kin op en glimlacht. Die glimlach ziet er blijikbaar een beetje wild uit, want de man kijkt op, en dan nog een keer, geschrokken.

‘Papieren?’ zegt hij en hij houdt zijn hand op.

Eva legt hun papieren op het bureau. Brigit staat weer aan haar rok te plukken. Eva trekt haar hand weg. De man leest en houdt zijn hoofd scheef om Brigits gezicht te kunnen zien. Hij leest nog meer en kijkt verbaasd. Ze hebben Eva van tevoren verteld dat hij verbaasd zou kijken.

‘Hoelang hebt u in Berlijn gewoond?’ vraagt hij.

‘Acht maanden,’ antwoordt ze. ‘Daarna in de Franse zone.’

‘En daarvoor?’

‘In Dresden,’ zegt Eva. Dat is niet waar.

‘Hm.’ De man kijkt naar Brigit. ‘En u?’

Brigits aandacht wordt in beslag genomen door het ronddraaien van een elektrische ventilator.

‘Ik zei: en u, *Fräulein*? Geeft u geen antwoord?’

‘Nee,’ antwoordt Eva. ‘Dat doet ze niet.’

De militair zucht, met gerimpeld voorhoofd, en gaat terug naar zijn lijst. Hij weet het, denkt Eva. Hij heeft anderen gezien die een slechte oorlog gehad hebben. Dat zeiden de artsen. Dat Brigit ‘een slechte oorlog’ gehad heeft. Maar deze man met zijn kortgeknipte haar en littekens van brandwonden op de vingers van zijn linkerhand, hij begrijpt dat de hel zijn sporen achterlaat. Hij bladert de stapel door en vindt hun

sponsorpapieren. Hij leest een pagina en dan nog een. Zijn wenkbrauwen gaan omhoog.

‘En hoe oud bent u?’ vraagt hij.

Eva doet haar mond open. En ze kan geen woord uitbrengen. De man achter het bureau zit te wachten. Maar hij heeft zijn eigen gezicht niet. Hij heeft het gezicht van haar vader. De gefronste wenkbrauwen. Samengeknepen lippen. En ze hoort de stem van haar vader. Scherp. Als brekend glas.

Hoe oud ben je? Hoe oud?

Eva knippert, en de man achter het bureau gaapt haar aan, met zijn wenkbrauwen nu helemaal boven aan zijn voorhoofd. Hij is haar vader niet. Hij lijkt helemaal niet op haar vader. Maar ze kan de pijptabak bijna ruiken. Het zweet loopt langs Eva’s ruggengraat.

‘Achttien,’ fluistert ze. ‘En Brigit is negentien.’

‘Weet u dat zeker?’

‘Ja,’ sist Eva. Ze weet waarom hij dit vraagt. Omdat ze er te lang over deed. Omdat ze te klein is. Omdat Brigit eruitziet alsof ze vijfentwintig is en alsof haar foto in een tijdschrift thuishoort. Hij heeft het niet helemaal bij het verkeerde eind, maar het maakt haar woedend. ‘Dat is de leeftijd op onze papieren. U ziet de cijfers toch, of niet?’

Hij kijkt naar het getypte document.

‘Ziet u alles op mijn papieren?’

Dat moet ze eigenlijk niet doen. Eigenlijk mag ze hem niet op het merktekentje wijzen. Dat hebben ze nog zo gezegd. De man frons zijn wenkbrauwen. Eva’s ademhaling gaat snel.

‘Zegt u nu dat ik lieg?’

Brigit jammert, en ergens achter hen haasten de klikkende hakken van juffrouw Schaffer zich over het beton. De man achter het bureau kijkt op en schudt zijn hoofd.

‘Rustig maar, liefje. Na één blik in jouw grote ogen zou ik durven wedden dat je eenenveertig bent. Of vierentachtig.’

Ook nu heeft hij het niet helemaal bij het verkeerde eind. Hij schudt nogmaals zijn hoofd en stempelt Eva’s docu-

menten met vlekkerige rode inkt. Datzelfde doet hij met Brigits papieren. Eva hoort juffrouw Schaffer opgelucht ademhalen. Hij legt alle vellen papier weer op elkaar, tikt ze recht op het bureau en overhandigt ze als een keurige stapel aan Eva.

‘Sla het medisch onderzoek over en loop maar door,’ zucht de man. ‘En heb een beetje geduld met ons, Fräulein.’

Eva trekt en Brigit schuifelt, onwillig om de ventilator achter te laten. Brigit mag dan langer zijn, maar Eva is sterker. Haar hartslag gaat gelijk op met het ritme van haar schoenen. Sneller, sneller. Met geritsel in haar rok. Langs de andere bureaus, andere rijen, dunne straaltjes in de lange rivier van mensen die wachten tot de dam van Amerika breekt.

Ze gaan op een bank zitten, en als juffrouw Schaffer en de rest van de passagiers langs de bureaus gelopen zijn, gaan ze weer zitten, ditmaal op een bank op een veerboot.

En daar komt New York. Met zijn sterke, hele muren, niet beschadigd door kogels of bommen. Glas glinstert van weerspiegelend zonlicht. Hoger en hoger. Dichter- en dichterbij. Een stad die rondrijft in de fonkelende baai.

Ze pakken hun koffers weer op. Eva houdt Brigit en haar handtas stevig vast. Van het schip af en een gang in waar hun hakken weergalmen. Een trap op. Door een zware deur regelrecht naar buiten, een drukke stoep op.

De muren omringen hen als bergwanden in een ravijn. Vrachtwagens en auto’s ronken en stoppen, ronken en stoppen, in beide richtingen aan beide kanten van de straat, toeterende claxons, schreeuwende mannen, botsende schouders. Een fiets zoeft langs. Eva ruikt afval, brood, parfum, de zee en de uitwerpselen van een hond.

Amerika.

En niemand heeft hen tegengehouden. Niemand is achter hen aan gerend om aan haar mouw te trekken en ‘nee, toch maar niet’ te zeggen.

Brigit deinst terug voor al die onverwachte bewegingen.

Voor het lawaai. De mensen. Maar Eva doet haar ogen dicht.
Zuigt haar longen vol.

Het is gelukt. Het plan heeft gewerkt. Precies zoals de man
in Berlijn gezegd heeft.

Ze heeft een beroerde overeenkomst gesloten.

En nu, in Amerika, zal ze die verbreken.

Eerlijk is eerlijk. Al betwijfelt ze of de man in Berlijn het
met haar eens zal zijn.

Ze zegt de namen op. Zacht, snel, binnensmonds. Zeven-
entwintig namen.

Zevenentwintig redenen voor gerechtigheid.

Zevenentwintig redenen om haar vader te zoeken.

Een op waarheid gebaseerd verhaal over een strikt geheime, duistere CIA-operatie

Berlijn, 1945. Eva Gerst gaat aan het einde van de Tweede Wereldoorlog op zoek naar haar vader en doet een schokkende ontdekking. Alles waarin ze ooit geloofde, blijkt een leugen te zijn. Als een CIA-agent haar een nieuwe identiteit en een veilige overtocht naar New York aanbiedt, grijpt Eva haar kans. De agent heeft één voorwaarde: ze moet meewerken aan Project Bluebird. De CIA wil door middel van deze operatie de nazi-arts opsporen die dodelijke experimenten uitvoerde in een concentratiekamp. Maar Eva heeft zelf heel andere redenen om hem te vinden...

Sharon Cameron brak in Nederland door met *Bij mij ben je veilig*, het waargebeurde verhaal van een Poolse tiener die dertien joden verborgen hield op haar zolder, onder het oog van de nazi's.

Over *Bij mij ben je veilig*:

‘Vrijwel alles in deze oorlogsroman echt gebeurd! Ongelooflijk. Een vrouw om nooit te vergeten.’ – fijnzinnig.nl

‘Indrukwekkend, ontroerend en ongelooflijk spannend. Lezen, dit boek!’ – *Nederlands Dagblad*

www.uitgeverijmozaiek.nl

ISBN 978 90 239 6072 0

NUR 302